

Etsitkö esivanhempiasi?

Erään vanhan määritelmän mukaan ihmistä voi pitää sivistyneenä, jos hän tietää isovanhempiansa vanhemmat. Tätä sanontaa voi tulkita ainakin kahdella tavalla. Ensinnäkin se osoittaa suvun merkitystä ja yleensä ihmisen syntyperän tärkeyttä, mitkä ovat satoja ja nykytietämyksen mukaan jopa tuhansia vuosia vanhoja näkemyksiä. Yksilön yhteiskunnallinen asema nimittäin on määräytynyt suurelta osin sen mukaan, keitä hänen vanhempansa, isovanhempansa ja edelleen näiden vanhemmat olivat.

Tämä on ymmärrettävää ennen kaikkea siksi, että kaiken perittävän omaisuuden ja aivan erityisesti maan takia oli tärkeää tuntea sukulaisuusjärjestykset. Ihmisten yhdistäminen isästä poikaan ja isoisästä pojanpoikaan on yhtä vanhaa kuin pysyvien asuntojen rakentaminen ja peltojen raivaaminen. Omistamiseen liittynyt suvun käsite on syntynyt Suomessa jo tuhansia vuosia sitten, ilmeisesti pronssikaudella eli noin 5000 vuotta sitten.

Lisää merkitystä erityisesti mieslinjaa eli isästä poikaan laskettu sukulaisuus sai aatelin syntyessä 1200-luvulla. Alkuun kuka tahansa vapaa mies sai palvel-la kuningasta varustamalla ratsun so-taan, mistä hänelle annettiin verova-

paus, mutta vähitellen ja 1500-luvulta lähtien lopullisesti aatelisarvosta tuli perinnöllinen ja aatelistosta muodostui yhteiskunnan arvostetuin luokka. Aateli eli rälssisäätyyn synnyttiin paljon useammin kuin päästiin omilla ansioilla — tosin suurvaltasodat tarjosivat 1600-luvulla mahdollisuuksia tarmokkaille miehille — minkä ohella perheen mainetta kiilloitettiin ja omaisuuksia kartutettiin etsimällä puoliso vertaisten joukosta.

Aateliston ohella muidenkin säätyjen, keskiajalta lähtien kaupunkien porvariston ja uuden ajan alusta kirkon papiston, jäsenet olivat tietoisia syntyperästään. Kaupunkien kauppahuoneet ja arvostetuimmat pappissuvut kehittivät niin, että avioliittoja solmittiin tarkoituksenmukaisesti kiinnittämällä erityistä huomiota puolison odotettavissa olevaan perintöön ja yhteiskunnalliseen arvovaltaan. Eikä Suomen talonpoikaisväestökään suinkaan halveksinut naimakaupoilla saatavia maita tai kunnioitettavia uusia sukulaisia.

Sanonta isovanhempien tuntemisesta on tulkittavissa toisestakin näkökulmasta: esivanhempia kohtaan osoitettu kiinnostus todistaa ihmisen henkisestä vireydestä. Henkilö joka tietää isoisänsä vanhemmat ja äidinäitinsä syntyperän on mitä todennäköisimmin älykäs, aktiivinen ja kiinnostunut sukututkimuksen ohella monista muistakin asioista.

Mistä aloittaa?

Kun kiinnostus sukututkimusta kohtaan on herännyt, ensimmäinen kysymys on tavallisesti: ketkä olivat esivanhempani ja mistä he tulivat, miten he elivät? Tätä seuraa heti toinen: onko heistä saatavissa valmista tietoa? Ja mistä yleensä voi etsiä aineistoa? Tähän liittyy usein muita ongelmia, esim. sukunimen ikä ja alkuperä.

Sukututkimuksen aineisto on lyhyesti sanoen kolmenlaista: on olemassa jo valmiita, julkaistuja tutkimuksia; toiseksi on olemassa muuta kuin painetuissa kirjoissa olevaa yleistä aineistoa ja kolmanneksi tutkijalle avautuvat arkistojen asiakirjat, mikäli hän osaa etsiä ja käyttää niitä.

Valmis, julkaistu ja painettu tutkimuskirjallisuus ei kata kaikkien suomalaisten esivanhempia. Onnekkaimpia ovat ne sukulaisiaan etsivät, joiden esivanhemmissa on aatelisia, sillä koko Suomen aatelisto on tutkittu jo vuosikymmeniä ja vuosia sitten. Koska Suomi liitettiin 1100-luvulta lähtien Ruotsiin, suomalainen aatelisto — joka tosin menneinä vuosisatoina tuskin tunsu itseään nykyajan mielessä korostetun suomalaiseksi vaan yleisvaltakunnallisesti Ruotsi-Suomen yläluokaksi — kirjoitettiin Ruotsin Ritarihuoneeseen. Erittäin laajat, tuhansien sivujen paksuiset kirjat, kattavat aatelin menneisyyden hamasta keskiajasta eli yleensä 1200-luvulta 1900-luvun alkuun.

Venäjän vallan aikana Suomen saatua autonomisen aseman tänne luotiin oma Ritarihuone. Suomalainen aatelisto muodostui nyt sekä vanhoista, jo Ruotsin vallan aikana rälssioikeudet saaneista suvuista että uusista, vasta 1800-luvulla aateloituista. Kaikkien näiden sukujen jäsenistä ja samalla suomalaisen aateliston vanhoistakin tiedoista on koottu

1800- ja 1900-luvulla matrikkeleita. Toisaalta osa vanhoista aatelissuvuista on tullut Ruotsiin ja Suomeen ulkomailta, joten niiden historiaa voi etsiä erityisesti balttilaisista mutta muistakin eurooppalaisista matrikkeleista.

Aateliston ohella monet suomalaiset porvarilliset säätyläissuvut on tutkittu 1800- ja 1900-luvuilla; eivät kuitenkaan kaikki, joten nämä selvitykset eivät ole yhtä kattavia kuin aatelistosta tehdyt. Säätyläisyys tarkoitti tässä yhteydessä sivistyneisyyttä ja virkamiesasemaa, kysymyksessä ovat ennen kaikkea ruotsinkieliset suvut, jotka saivat alkunsa jonkun suuren talonpoikaistalon pojan lähdettyä opintielle. Koulussa hän sai vieras-kielisen nimen ja hänen jälkeläisistään kasvoi säätyläissuku. Osa tutkituista suvuista ei tunne kantaisänsä syntyperää. Ensimmäinen Snellman tuli 1600-luvulla Kristiinankaupunkiin, mutta asiakirjat eivät paljasta hänen taustaansa.

Vähiten ja epätasaisimmin on tutkittu talonpoikaissävästöä ja tavallista kansaa, koska sen tutkiminen on yleistynyt vasta parin viime vuosikymmenen aikoina; mielenkiinto saman suvun hallussa olleita maataloita kohtaan tosin syntyi jo 1920-luvulla. Suuri osa tutkimuksesta on lisäksi julkaisematonta ja sen tavoittaa vain tekijältään, mutta varsinkin sukuseurat pyrkivät julkaisemaan tutkimuksensa myös kirjoina ja muina painotuotteina.

Kaikille näille tutkimuksille on yhteistä se, että ne etenevät menneisyydestä nykyaikaa kohti. Suvuksi koetaan esiisiä, jonka jälkeläiset on koottu taulustoksi ja sukupuuksi. Toinen yhteinen tekijä on vanhastaan miehisuus eli suvuksi on koettu isoisästä isän kautta poikaan ja pojanpoikaan etenevä linja. Naiset on kirjattu vain perheenjäseniksi eli isiensä tyttäriksi, aviomiestensä vaimoiksi ja lastensa äideiksi, mutta heidän tausto-

jaan tai jälkeläisiään ei ole tutkittu. Heidät mainitaan siis ainoastaan perheitten jäseninä. Suvun ei ole tulkittu jatkuvan tyttärestä.

Sama miesvoittoisuus näkyy myös sukututkimusten henkilökuvauksista. Varsinkin aatelismatrikkeleissa ja säätyläisten sukukirjoissa on paljon merkittäviksi koettujen miesten virkaa ja asemaa sekä yleisiä saavutuksia koskevia tietoja. Naisista ei ole kirjattu yleensä mitään muuta kuin henkilötiedot. Esim. ensimmäisenä suomalaisena naisena romaanin vuonna 1840 julkaissut Fredrika Wilhelmina Carstens, syntyyän Sticheaus, mainitaan sukututkimuksissa vain aviomiehensä vaimona, ei lainkaan kirjailijana.

Näiden laajojen, kokonaisia sukuja koskevien aatelismatrikkeleiden ja muiden sukuselvitysten ohella Suomessa on julkaistu paljon muuta henkilöhistoriallista tutkimusta, sekä ammattialoitain että henkilöittäin. Tieteelliseksi koettu genealogia eli sukututkimus on Suomessa jo yli 100 vuotta vanhaa. Koska Suomen vanha sivistyskieli oli ruotsi, suuri osa tästä aineistosta on ruotsinkielistä. Suomen kielen tutkijat ovat perehtyneet laajalti nimitykseen, myös sukunimiin eli niiden syntyyn ja levinneisyyteen.

Kiinnostavaa oheisaineistoa

Painetun ja valmiin sukututkimuksen ohella omaa sukua koskevaa aineistoa on saatavissa ja koottavissa monista paikoista. Hautausmailla kannattaa etsiä muistokiviä, jos tietää mihin seurakuntiin esivanhempia on haudattu. Valokuvia on talletettu erityisesti Museovirastoon mutta muihinkin museoihin. Valmiiksi koottua perimätietoa on sekä Museovirastossa että Suomalaisen Kirjallisuuden Seurassa, ja suomalaisiin murteisiin sekä nimitykseen voi tutustua yliopistojen piirissä olevissa laitoksissa.

Näitä helpompaa on kuitenkin etsiä paikallishistoriallista kirjallisuutta. Jokaisesta Suomen kaupungista ja useammasta kuin joka toisesta maalaiskunnasta on olemassa historia ja lisää tehdään jatkuvasti noin 10–15 vuosittain. Näiden kirjojen avulla voi perehtyä esivanhempien elinympäristöön ja menneisyyden elämään, minkä ohella niissä on tavallisesti henkilöhakemistot. Paikallishistorioita on kirjastoissa, mutta niitä ei useinkaan myydä kirjakaupoissa vaan ostajien on tilattava kirja kaupungin- tai kunnanvirastosta. Monista kunnista on tehty lisäksi erillisiä talonhaltijaluetteiloita, joissa mainitaan talojen isännät sekä joskus emännätkin aina 1500-luvulta asti.

Itse sukututkijaksi?

Kun valmiina saatava aineisto ei tyydytä eikä riitä, sukua voi tutkia itse. Useimmat ihmiset lähtevät etsimään omia esivanhempiaan eli vanhempiensa isää ja äitiä ja edelleen näiden vanhempia niin pitkälle kuin tietoja löytyy. Tutkimus etenee siis toisin päin kuin aatelismatrikkeleissa tai muissa painetuissa sukukirjoissa: etsitään juuria, ei rakenneta puuta.

Suomalaisten mahdollisuudet selvittää juuriaan ovat erittäin hyvät. Paras tilaisuus sukeltaa esivanhempiensa maailmaan on Helsingissä, koska Valtionarkistoon on jäljennetty kaikkien suomalaisten seurakuntien kirkonarkistojen ohella, että tässä maan pääarkistossa on kilometreittäin valtion viranomaisten toiminnan yhteydessä eri vuosisadoilla syntyneitä ja henkilöhistoriaan soveltuvia papereita. Helsingissä voi siis tutkia yhtä hyvin hankolaista kuin ilomantsilaistakin sukua matkustamatta pidemmälle kuin Rauhankadulle. Toisaalta nykyaikainen jäljennetekniik-

ka, asiakirjojen mikrokuvaus, tekee tutkimisen mahdolliseksi muuallakin kuin pääkaupungissa: kokoelmia on kuvattu maakunta-arkistoihin ja suurimpiin kirjastoihin eri puolille maata.

Nimet kirkonkirjoissa

Suomalaiset voivat tutkia esivanhempiaan erityisesti kirkon ansiosta. Kristinusko ehti maahamme jo vuoden 1000 jälkeen, mutta kirkollisten toimitusten eli kastamisen, vihkimisen ja hautaamisen ohella erityisesti luterilainen kansanopetus sai aikaan sen, että jo 1600-luvulla lähdettiin kirjoittamaan kirkonkirjoja. Määräyksiä vakiinnutettiin vuoden 1686 kirkkolaisissa.

Kirkkoherrojen ja kappeliseurakuntien kappalaisten velvollisuutena oli pitää ensinnäkin seurakunnan rippili eli pääkirjaa, johon oli kirjattava kaikki seurakunnan jäsenet perhekunnittain, heidän nimensä, syntymäaikansa ja -paikkansa sekä kristinopin taitonsa. Tavallisesti sama rippikirja oli käytössä noin kymmenen vuotta, joten ensimmäisenä vuonna siististi kirjoitettu aukeama muuttui sotkuiseksi lisäysten ja ylivetojen viidakoksi sitä mukaa, kun ihmiset avioituivat, muuttivat ja kuolivat. Ruokakuntaan tulleet uudet jäsenet kirjoitettiin entisten alle ja poislähteneet vedettiin yli samalla, kun marginaalit saattoivat täytyä monenlaisista merkinnöistä.

Kullakin papilla oli oma tyyliinsä, he kirjoittivat monenlaisia rippikirjoja. Siinä missä yksi oli laatimassa selkeää mutta mahdollisesti niukkaa asiakirjaa, toinen laati sotkuisemman mutta samalla ehkä nykytutkijan kannalta antoisamman. Seurakunta saatettiin varsinkin myöhemmin jakaa niin, että yhdessä kirjassa oli vakaa talonpoikaisväestö, toisessa torpparit ja heitä alemmat. Kaikilla oli silti sama periaate: koko väestö oli

kirjattava, miehet ja naiset, ja kirjaaminen tehtiin ruokakunnittain. Lasten suhteen käytäntö vaihteli, sillä heistä oli mahdollista pitää erityistä lastenkirjaa ja siirtää heidät vasta konfirmaation jälkeen aikuisten kirjaan.

Rippikirjojen eli kirkon pääkirjojen ohella pappien oli laadittava historiakirjoja eli luetteloita kastetuista, vihityistä ja haudatuista; käytännössä voidaan puhua myös syntyneiden ja kuolleiden kirjoista. Näiden luetteloiden ulkomuoto vaihtelee vielä enemmän kirjoittajittain kuin rippikirjojen. Osa papeista on esim. merkinnyt synnyttäneiden äitien iän, osa on kirjannut haudatut naiset, lapset ja vanhukset ilman omaa nimeä vain perheen päämiehen mukaan: haudattu tietyn talonpojan äiti. Yhteiskunnallisen aseman merkintä vaihtelee, niin että piika tarkoittaa usein nuorta naista, piikasta. Samoin kuolinsyiden merkitseminen oli kirjavaa. Periaatteessa pappien piti merkitä kuolintapa, mutta käytännössä tuloksena oli paljon vain oireisiin liittyneitä sanoja — pistos, halvaus — tai tuntemattomaksi jäänyt syy. Nykyajan tutkijan silmin eräs traagisimmista kuolintavoista oli menehtyä lapsivuoteeseen, siis synnytykseen.

Sukua löytyy!

Jokaisen suomalaisen esivanhempia voi selvittää kirkollisista arkistoista rippikirjojen ja historiakirjojen avulla keskimäärin 1700-luvun alkupuolelle, siis noin 10–12 sukupolvea nykyajasta. Koska jokainen sukupolvi kaksinkertaistaa esivanhemmat, esivanhempia löytyy siis periaatteessa jopa noin 8 000, kun edetään tämän päivän tutkijasta ja otetaan jokainen isä ja jokainen äiti. Henkilöistä tiedetään heidän asuinpaikkansa, yhteiskunnallinen asemansa, nimensä, perhesuhteensa sekä syntymä- ja kuolin-

aikansa, usein myös muita tietoja, esim. invalidadeetin tai rikoksia.

Käytännössä tutkimus ei paisu näin laajaksi. Monet kirkonarkistot ovat säilyneet vasta 1700-luvun puolivälistä tai lopusta tai peräti 1800-luvulta lähtien, koska ne ovat aikojen mittaan palaneet pappiloiden mukana. Tutkimuksen laajetessa syntyy esivanhempien katoa eli sukulaiset ovat menneet keskenään naimisiin. Monet puoliset jäävät selvittämättä: taloon on naitu miniä, mutta kaikista yrityksistä huolimatta hänen syntyperänsä ei selviä. Muuttoliike tuottaa muutenkin hankaluuksia, niin että piikoja ja renkejä on paljon hankalampi selvittää kuin paikallaan pysyneitä talollisia. Myös käsityöläiset ja sotilaat ovat ongelmallisia, koska heillä oli kirjoissa ruotsalainen nimi eikä nimen ottanutta nuorta miestä ole helppo löytää. Osa esivanhemmista voi olla aviottomia lapsia, joiden isää ei ole merkitty asiakirjoihin.

Yleisesti ottaen voi sanoa, että keskimäärin tutkittavan henkilön esivanhempia voi löytää kohtuullisella vaivalla noin viidenteen tai seitsemänten sukupolveen. Jos tällaisen sukututkimuksen piirtää juurikuvioksi, sen alimmassa kerroksessa eli vanhimmassa sukupolvessa on tutkijan ahkeruudesta, taidosta ja osittain onnestakin riippuen 32, 64 tai 128 nimeä.

Mitä sukututkijalta vaaditaan?

Sukututkimuksen harjoittaminen edellyttää luonnollisesti intoa, halua paneutua asioihin ja kärsivällisyyttä. Tiedot on koottava työläästi ja nimi nimeltä, vuosiluku vuosiluvulta. Toisaalta tutkiminen on erittäin kiinnostavaa ja antoisaa varsinkin siinä vaiheessa, kun tutkija huomaa osaavansa ja löytävänsä. Innostus ei saisi kasvaa koskaan niin suureksi, että se tekisi sukututkijan huolimatto-

maksi. Tutkiminen vaatii myös omaaloitteisuutta ja itsenäisyyttä, sillä arkistojen ja kirjastojen henkilökunta kertoo vain, mistä asiakirjoista tietoja voi etsiä, ei lue eikä tulkitse niitä.

Näiden yleisten ominaisuuksien ohella arkistolähteisiin pohjaava sukututkimus edellyttää kolmea asiaa. Kirkonarkistojen yleisarkistoihin jäljennetyt tiedot alkavat vasta 1800-luvun puolivälistä taakse päin. Tutkijalla on siis oltava tiedossa henkilön nimi, syntymäaika ja -paikka noin ennen vuotta 1850. Tämän saa hautakivestä tai sitä voi tiedustella kirkkoherranvirastosta, jolle sitä ole kotona omissa papereissa.

Toinen edellytys on kohtalainen ruotsin kielen taito. Vanhat asiakirjat on laadittu kokonaan ruotsiksi. Jos tyytyy keräämään nimiä ja vuosilukuja, riittää tyydyttävä yleistaito, koska sanakirjoja on olemassa. Toisaalta hyväkään nykyruotsin taito ei avaa sellaisenaan kaikkia vanhoja asiakirjoja, koska menneiden vuosisatojen kieli poikkeaa paljon myöhemmästä.

Kolmanneksi tutkijalta vaaditaan vanhojen käsialojen lukemistaitoa. Se on sitä tärkeämpää, mitä vanhempia asiakirjoja, mitä enemmän ja mitä monipuolisemmin aikoo tutkia. Ruotsin vallan ajan asiakirjat on kirjoitettu saksalaisella käsialalla, joka tuli saksalaisten virkamiesten mukana 1500-luvulla ja muuttui nykyiseksi kirjoitustavaksi vasta 1800-luvun puolella. Käsialasta on julkaistu mallistoja, mutta parhaimman pohjan saa osallistumalla vanhojen käsialojen kurssille.

Käsialakurssien ohella sukututkimuksesta kiinnostuneen kannattaa käydä yleisiä sukututkimuskursseja, liittyä sukututkimusseuraan, joita on eri puolilla Suomea, lukea opaskirjallisuutta sekä seurata alan lehdistöä. Alaan perehtymällä hän oppii käyttämään kirkonar-

kistoja entistä paremmin, saa opastusta muiden arkistojen käytöstä, hankkii yleistä taustaa ja oppii muutenkin kuin omasta kokemuksestaan, miten kaikki tiedot on merkittävä muistiin hyvin tarkasti ja täsmällisesti jo arkistossa ja kirjastossa.

Kun taidot karttuvat

Kirkonarkistot ovat sukututkimuksen ydinlähteitä. Tutkimuksen laajentaminen tulee kysymykseen, jos tutkija aikoo päästä kirkonkirjoja edeltävään aikaan eli yleensä 1700-luvun alkupuoliskosta taakse päin tai avartaa tutkimustaan koskemaan muitakin kuin henkilötietoja. Esivanhemmistahan on toki mukavaa tietää muutakin kuin nimet, kotipaikat, eliniät ja perhesuhteet. Miten varakkaita he olivat, millainen luonne heillä oli?

Valtion hallinnon tarpeisiin syntyneet asiakirjat ulottuvat sekä pitemmälle menneisyyteen että monipuolisemmin elämän eri aloille kuin kirkolliset arkistot. Henkikirjoja on tutkittavissa aina vuoteen 1634 asti, mutta niistä saatavat tiedot ovat paljon niukemmat kuin rippi- tai historiakirjoista: tämän nimiset ihmiset maksoivat henkirahaa tietynä vuonna. Rippikirjojen tapaan nämä asiakirjat on laadittu ruokakunnittain, mutta koska kysymyksessä oli vero, tavallisesti vain ruokakunnan maksuista vastannut perheenpää on kirjoitettu täydellisesti. Muut perheenjäsenet mainitaan yleensä ainoastaan etunimillä, minkä ohella yleisin merkintä naisesta oli varsinkin 1600-luvulla "msh" eli *med sin hustru*, vaimoineen.

Henkikirjat kattavat periaatteessa kaikki suomalaiset, vaikkakin verosta oli vapautettu useita väestöryhmiä: lapset, vanhukset, sairaat, aateliset, vaihdellen sotilaat jne. Lisäksi suomalaiset olivat taitavia näyttelemään ja pakoile-

maan veroja. Oli kannattavaa olla yhtenä vuonna kuuro ja toisena sokea, minkä lisäksi oli yleistä kastaa varsinkin kaikki perheen poikalapset saman nimisiksi. Viranomaisille oli aina tarjota vasta 10-vuotias Matti siinä, missä olisi kaivattu aikuista miestä.

Maakirjat käsittävät sen sijaan vain ne suomalaiset veronmaksajat eli talonpojat, jotka maksoivat veroa talostaan. Käytännössä lähes kaikki nimet ovat miesten, koska naimaton nainen oli ikänsä holhouksen alainen ja vaimo aviomiehensä edusmiehisyyden alainen. Ainoastaan leskenä nainen oli oikeustoimikelpoinen, eli hän voi maksaa veroja ja saada siten nimensä jopa 1500-luvun asiakirjoihin, tosin tavallisesti silloinkin vain leski-sanalla ja etunimellä. Miehillä oli yleisesti Länsi-Suomessa etunimi ja patronyymi eli isännimi, Itä-Suomessa etunimi, osittain myös patronyymi, ja sukunimi.

Sukututkimuksen ulottaminen kirkonarkistoista taakse päin on tuntuvasti vaikeampaa kuin kirkollisten asiakirjojen lukeminen. Parhaimmillaan se kuitenkin onnistuu niin, että mieslinjaa voi edetä aina noin vuoteen 1540 ja talojen emännät saa mukaan ainakin etunimiltään osittain vuoteen 1634. Työssä on paljon ongelmia, koska asiakirjat ovat syntyneet menneiden vuosisatojen verottajan käytettäväksi, eivät 1900-luvun henkilöhistorian tarpeisiin.

Henkikirjat ja maakirjat ovat osa Valtionarkistossa säilytettäviä tilikirjasarjoja, jotka kattavat Ruotsin vallan ajan, noin vuodesta 1538 vuoteen 1809. Alkuperäiset asiakirjat ovat käyttökiellossa, sukututkijoiden on siis luettava mikrofilmejä, mutta toisaalta filmauksen ansiosta näihin kirjoihin voi syventyä muuallakin kuin Helsingissä.

Moni haluaa laajentaa sukututkimusta etsimällä muita kuin henkilöhistorian

tietoja. Suomalaiset keskiajan lähteet ovat hyvin niukkoja ja ne on painettu, mutta muuten käytettävänä on mitä moninaisimpia asiakirjasarjoja aina 1620-luvulta alkavista tuomiokirjoista eli alioikeuksien pöytäkirjoista, kihlakunnan-oikeuksista ja raastuvanoikeuksista talohistoriaa koskeviin isojakokarttoihin, perukirjoihin ja jopa 1800-luvun yksityiskirjeisiin, joita on talletettu sadoista säätyläissuvuista moniin eri arkistoihin. Senaatin talousosastossa on kiinnostavaa aineistoa, lääninhallitusten pape-reissa samaten, puhumattakaan tuo-

miokapituleista tai uusimpana lähteenä 1900-luvun Etsivän Keskuspoliisin ja Valtiollisen Poliisin kortistoista, akteista ja raporteista.

Erilaista tarjoutuvaa aineistoa on niin paljon, ettei sukututkimus ole koskaan täysin valmis. Mitä moninaisempiin asiakirjoihin aikoo perehtyä, sitä enemmän kuluu aikaa ja sitä tarmokkaammin on opiskeltava saadakseen uusia taitoja. Mutta toisaalta: mitä enemmän esivanhemmistaan tietää, sen kiinnostavamiksi he tulevat.

